

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. a Gregorius Felici Episcopo Sipontino.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

- buam quod petieritis : tandem date mihi puellam hanc uxorem, Et libr. 1. Regum, cap. 28. vers. 25. ubi dotavit Michol centum præputiis Philistinorum. Probat Menochius de Republ. Hebræor. cap. 21. & ita verbum hoc, dotabit, accipitur pro dote uxori à marito assignanda : sequentia autem verba ea, juxta modum dotis, sunt accipienda de vera dote, quam virgines accipere consueverunt à parentibus suis, ut exponit Menochius supra, cap. 21.*
6. *f Si vero pater virginis*) Quibus verbis supponitur magna potestas parentum in matrimoniis filiarum apud Hebræos, quam variis sacræ pagine auctoritatibus probat P. Menochius d. cap. 21. & apud Romanos, aliasque nationes eandem potestatem Patres habuisse in nuptiis filiorum, fuse probavi in cap. de despons. impub.
7. *g Noluerit.*) Sed queritur, an quod lege divina patri conceditur, idem filie concedendum sit, videlicet ut si ipsa, quæ vitata est, nubere stupratori nolit, tamen sit doranda. Et placuit dotandam esse : tum quia si pater dissentiente, de cujus conjunctione principaliter non agitur, manet obligatio dotandi, quanto magis dissentiente ea, de cujus conjunctione agitur. Tum quia cum dos pœna injuriæ irrogatæ sit, sequeretur ipsâ puellâ dissentiente, nullâ pœnâ affici stupratorem, quod absurdum est, ut docuerunt Jul. Clarus §. stuprum. n. 3. P. Menochius de arbitr. casu 288. n. 18. Farinac. in praxi, q. 147. n. 105. Ant. Matthæus d. cap. 7. n. 17.
8. *h Juxta modum dotis.*) Modus enim in dotibus præscriptus fuit secundum statum, & dignitatem uxorum, tam apud Hebræos, ut probat Pineda de rebus Salomonis libr. 5. cap. 2. num. 4. quam apud Romanos, ex lege Julia de maritandis ordinibus, cujus vestigia exstant in l. si filia 41. de legat. 3. l. cum de in rem verso, 6. ff. de usuris, l. quæro 59. l. si ve 60. de jure dotium, l. non tantum, de rit. & curat. l. Mevius, de pact. dot. l. Seia 10. de dote prelegat. l. Mevia 49. ff. solut. matrim. l. 68. §. gener. ff. de jure dotium. Ex qua tutor dabatur ad dotem dicendam, promittendamve. Ulpianus lib. singul. regul. tit. 11. eoque pertinet lex si ve generalis 61. ff. de jure dotium, si ve ex lege Papia, ut nonnulli probant ex l. 2. C. Theodos. de inofficiosis dotibus, ibi: Dote ab uxore marito data, filiis ex priori matrimonio, si neque ultra dōdrantem, nec in fraudem legis Papia constitatur, de hac repetenda nullam constat esse actionem. Sed malè, ut observat Merillus lib. 3. obser. cap. 6. Maxima dos apud Romanos fuit quadraginta millia æris, postea crevit ad decies festerium, idest quinque & viginti millia aureorum. L. avia 77. §. ult. de condit. & demonstr. l. cum de in rem verso, §. 4. ff. de usuris. Horatius lib. 1. satyr. 3.
- Decies centena dedisset
Huic parco paucis contento quinque diebus,
Juvenal. satyr. 10. in fin.
- Tyrinsque palam genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabantur.
Non nisi legitime vult nubere.
Martialis lib. 2. epigr. 65.
- Centena decies, quæ tibi dedit dotis.
Illustrat Gothofredus in d. l. cum in rem, §. 1. Scipio Gentil. ad Apulei. in apolog. pag. 434. latè Henellius de dotatiop. §. 3. Gothofr. in l. 6. §. 1. ff. de usur. Cujacius lib. 1. 99. Papin. in l. 39. ff. solut. matrim. & libr. 29. 99. Papin. in d. l. 6. §. 1. & in novella 22. colum. 4. & 7. 99. Pauli in l. 43. tit. de administrat. tut. Anton. Augustin. libr. 2. emend. cap. 6. Suarez ad leg. Aquil. lib. 1. cap. 1. sect. 3. Lipsius ad lib. 2. annal. Taciti, annot. 177. Samuel Petit. ad ius Atticum libr. 6. tit. 2. pag. 453. Philippus Camer. ventur. 2. horar. success. cap. 43. Lindembrogus in glossar. verbo Dos, Ramirez ad Martial. lib. 2. e. pag. 64. Bignon. ad veter. formul. cap. 52. Merillus lib. 3. observat. cap. 6. & apud alias nationes modum dotibus præscriptum fuisse, probant Alexander ab Alex. lib. 4. dier. genial. cap. 8. D. Josephus de Rete in l. quæro, ff. de jure dot. In præsentî casu dos æstimanda est juxta morem regionis, in qua stuprum contingit, & juxta qualitatem tam virginis vitiatæ, quam vitiantis, argumento textus in l. cum post 64. §. gener. ff. de jure dotium, l. si filia 43. ff. de leg. 3. leg. 1. am de mentis 28. C. de Episcop. aud. l. si furiosi 25. C. de nuptiis, l. si Curatoris 9. C. de administrat. tut. ita ut attendatur omnino quantitas, quam dotis nomine pater ejus assignare valebat, ut considerant Salcedo in praxi, cap. 83. Didacus Perez in princ. tit. 15. lib. 8. ordin. Ansaldo de jurisdict. p. 4. tit. 7. cap. 1. n. 81. Gomez in l. 8 Tauri, Castillo de aliment. cap. 26. §. 7.

CAPUT II.

^a Gregorius Felici Episcopo Sipontino.

EXpectabamus fraternitatem tuam suâ aliquos ad Deum prædicatione convertere, & malè agentes ad rectitudinem revocare. Qua de re nimis contristamur, quia è diverso in nepotis tui Felicis pravitate, tua evidenter, qui talem nutriti, culpa monstrata est. Pervenit itaque ad nos, quod suprascriptus Felix Evangelii tui Diaconi filiam, quod nefas est dici, stupro deceperit. Quod si verum est, quamvis gravi esset de lege pœnâ plectendus; nos tamen aliquatenus legis duritiam mollientes, hujusmodi disponendo præcipimus, ut autquam stupravit, uxorem habeat, aut certè si renuendum puta verit, districtius, ac corporaliter castigatus, excommunicatusque, in monasterium, ubi penitentiam peragat, ^b retrudatur: de quo ei nulla sit egrediendi sine nostra præceptione licentia. Ita ergo fraternitas tua, ut hæc compleantur, studeat, quatenus nihil de his aliquo modo possit omitti. Nam si quid, quod non credimus, lentatum fuerit, & illi grave postea periculum imminet, & te non levis incipiet culpa respicere.

NOTÆ

NOTÆ.

I. ^a Gregorius.) Textus hic tribuitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 2. S. Augustino, sed malè, cum sit sancti Gregorii Magni, & reperitur in registro epistolarum ipsius lib. 1. epist. 42. ex quo illum transcribo, & ex eo citatur à Carnotensi part. 3. Decret. cap. 29. & ad eundem casum spectat epistola 40. ipsius Gregorii in eodem libro 2. ubi Pantaleoni notario in hæc verba scribit: *Questus est nobis Evangelus Sipontina Ecclesia Diaconus, filiam suam à Felice fuisse, quod dici nefas est stupratam. Pro quare te huius præcepti auctoritate suffultum ad Sipontinam civitatem proficisci necesse est, & adhibitis tibi sapientibus illic viris, cum omni subtilitate veritatem curabis addiscere: & si ita reperis, eam quam supravit, aut uxorem factis nuptialibus instrumentis accipias, aut corporaliter castigatum in monasterium eum privatum communionem, ubi penitentiam peragat, tradere festinabis, ita ut nulla exinde ei sit quoquo modo egrediendi licentia, nisi hoc nostra permiserit forsasse præscriptio. Præterea quia supradictus Diaconus de hostibus se redemptum, ac propterea debitum habere commemorat, ideo si talem ejus substantiam non esse cognoveris, qua ad reddendum debitum ipsi possit sufficere, Felici fratri, & Cœpiscopo nostro te imminere precipimus, ut ejus pretium de Ecclesia dare non differat, quatenus supradictus Evangelus Diaconus sine tarditate aliqua à debiti possit necessitate, cui est suppositus, liberari. De Metropolitanis Sipontina egi in cap. 12. de celebrat. Missar.*

2. ^b Retruatur.) Juxta morem Ecclesiæ antiquum, quem probavi, & illustravi in cap. 1. de regul. Ex hoc tamen textu, nescio quo ducti fundamentum Ant. Gomez, Menochius, Farinacius, Jul. Clarus, & cæteri Criminalistæ deduxerunt, stupratorem virginis cogi eam ducere, aut dotare; cum in hoc textu talis alternativa non statuatur, sed tantum jubeat Gregorius, ut qui vitiauit virginem, eam ducat, aut corporaliter castigatus, detruatur in monasterium penitentiam peragendæ causâ; nec sit aliqua lex civilis, canonica, vel Regia, ubi talis electio stupratori concedatur.

COMMENTARIUM.

3. ^c Conclu-
tra-
ctum &
proba-
tur.

EX his duobus textibus communiter DD. sequentem deducunt assertionem: *Stuprans virginem tenetur eam in uxorem ducere, aut dotare.* Quæ assertio probari potest ex canone 66. Apostol. libi: *Si quis virginem sibi non desponsatam adnata vi detinet, à communionem suspenditor: non licitum autem est ei aliam ducere: sed eam detinetor, quam sollicitavit, quamvis pauper-cula sit.* Illustrant eam, ultra congestos à Barbosa in præfenti, Petrus Gregor. lib. 4. partit. tit. 14. cap. 13. Amaya in l. final. num. 66. Cod. de jure sisci, Delbene de immunit. Eccles. tom. 1. quest. 8. dub. 29. Balsamon in nomoc. tit. de laicis, cap. 5. Bermondus de concubinis cap. de stupro. Ægidius in l. Titia, fol. 98. ff. de condit. & demonstr. Diana part. 11. tract. 6. resol. 54. Cancercius tom. 3. variar. cap. 11. num. 20. Gibalinus de usuris lib. 3. cap. 2. art. 6. consuetar. 1. Richardus in manduct. ad praxim crimin. verbo Stuprum, Sanchez, Fagundez, ceterique Moralistæ in 6. Decalogi præcept. Anfaldus de jurisd. part. 4. titul. 6. cap. 3. Thesaurus decif. 3. per totam. D.D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

Matthæus de crimin. tit. de adult. & stupro, cap. 7. Gutierrez libr. 1. canonic. cap. 37. Fontan. de pactis nupt. glossa 6. Basilicus decif. 15. crimin.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Matrimonia omninò libera esse debent, nec quis compelli debet ad matrimonium contrahendum, cap. cum locum, capit. veniens, cap. ad id. cap. gemma, de sponsal. ubi latè probavi: ergo non debet cogi stuprator ad matrimonium contrahendum cum ipsa virgine vitata: immò etsi cogatur, matrimonium nullum erit, ex traditis in eo commentario. Augetur hæc difficultas primò ex eo, nam qui damnatum dat, tenetur illud resarcire, cap. final. de injuriis: sed qui virginem corripuit, damnium dedit, non solùm illi, verùm & parentibus ejus; quia ut ajebat Catullus in carmine nuptiali:

Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est.

Tertia pars matri data: pars data tertia patri:

Tertia sola tua est: noli pugnare duobus, Qui genero sua jura simul cum dote dederunt.

Igitur non solùm debet virginem vitatam ducere, verùm & parentibus damnium resarcire. Augetur secundo hæc difficultas ex eo, nam ex lege divina relata in cap. 1. hoc titul. tenebatur stuprator virginem à se corruptam ducere, & dotare, ut constat ex illis verbis, *dotabit eam, & uxorem habebit:* igitur nec Doctores potuerunt disjunctim statuere, ut ducere, aut dotare teneatur.

Quâ dubitandi ratione ita fulcitur non obstante, vera est præsens assertio, pro cuius expositione scire oportet, antiquos stuprum pro turpitudine accepisse, ut in carmine Nelei:

Fædè, stupræque castigatur quotidie.

Et apud Nevium: *Se sequere ut perire malunt, quam cum stupro redire ad suos populares;* ut notavit Festus Pompejus verbo Stuprum: postea tamen ad certam criminis speciem usus restrinxit eam vocem, videlicet ad illicitam virginis deflorationem, licet etiam stuprum ad corruptionem pueri & viduæ honestæ extendatur, l. inter 6. §. 1. ff. ad legem Jul. de adulter. l. inter stuprum 101. ff. de V. S. §. item lex, Instit. de public. judic. canon. 65. Concl. Illiber. Unde stuprum diffiniēbat Anton. Matthæus de crimin. *Stuprum est corruptio virginis, vel viduæ honestæ:* licet à Consultis ea differentia agnoscat inter adulterium, & stuprum, quod adulterium committatur tantum in nuptam, stuprum in virginem, vel viduam, l. & stuprum ff. ad leg. Jul. de adult. licet sæpius in jure unum pro alio sumatur, l. inter, ff. de V. S. cap. nemo 32. quest. 4. sicut etiam utrumque, nempe adulterium, & stuprum, pro incestu posuit Tullius in oration. pro Sextio, ibi: *Adulterium sororis.* Et pro Milonē Clodius cum sorore germana nefarium stuprum fecit. Dixi stuprum esse corruptionem virginis vel viduæ honestæ, ut agnoscat non esse reos stupri, qui cum scæminis inhonestis congressi fuerint, excluduntur enim ancillæ, quæ etsi vitiatæ sint, non publicum, sed privatum judicium competit, l. & si libidine 25. Cod. ad leg. Jul. de adult. l. inter 6. l. si quis servum 9. §. 1. ff. eodem titul. l. si stuprum 25. ff. de injuriis. Excluduntur etiam meretrices, quarum consuetudo extra legis præ-

C c nam

4. Impugnatur tradita assertio.

5. Stuprum quid?

nam est, quoniam licentiam stupri apud Aediles profitebantur, *l. verum est 39. ff. de furtis, l. si ea que 22. Cod. de adulteris*. Excluduntur etiam personæ viles, veluti incauponis & tabernis servientes, cum quibus congressus stupri nomine accusari nequit, *l. que adulterium 29. Cod. de adult. l. i. §. 1. ff. de concubin.* Que omnia eleganter complexus est Plautus in *Curcul.*

PAL. *Ita tuum amorem conferto semper, si sapias, Ne id quod ames, populus si sciat, tibi sit probro:*

Semper curato ne sis instabilis:

Quod amas, ama testibus presentibus.

PH.ÆD. *Quin leno hic habitas.* **PAL.** *Nemo hic prohibet, nec vetat, Quin quod palam est venale, si argentum est emas.*

Nemo ire quemquam publicâ prohibet via,

Dum ne per fundum facias semitam, Dum te abstineas nupta, vidua, virgine, Inventure & pueris liberis, ama quod iubet.

Non tamen talis congressus cum his feminis impunitus manet; nam si illis vis illata sit, publica animadversione res vindicanda est, quemadmodum si raptæ forent, *l. unic. Cod. de raptu virgin. l. 3. §. preterea, l. 5. §. qui vacantem, ff. ad l. lul. de vi public.*

6. *De pœnis stupri.* Ut ad stupri pœnas, tam ex jure canonico, quàm civili, & Regio perveniamus, sciendum est ex jure Casareo pœnam hujus criminis esse publicationem dimidiæ partis bonorum, si stuprator honestus sit, sin verò humilis, coërcetur in corpore cum relegatione, §. *item lex, Institut. de publicis judiciis.* Nec adverstatur Paulus in *l. i. §. ult. ff. de extraordin. crimin.* ubi docet, non solum eum, qui puero, verùm & qui mulieri, puellave stuprum fecerit, perfecto flagitio capite puniendum; imperfecto, in insulam deportandum. Nam omittis Bartolo *ibi*, Catelliano Cotta in *memorab. verbo Stuprum*, dicendum est cum Alciato *libr. 5. paradox.* Antonio Mattheo *di. tit. de stupro, cap. 5.* regulariter stupri pœnam capitalem non esse; sed cum major ejus improbitas fuit, veluti si valdè honestas, & pudicas fœminas pravis persuasionum illecebris circumvenit, ut probat Duarenus *ad tit. ff. de adult. cap. 5.* vel si virginem immaturam corrumpit, si honestior est, in insulam relegatur stuprator; sin humilior in metallum damnatur, *l. si quis aliquid 38. §. qui nondum. ff. de pœnis. Xamar. part. 1. rerum judic. de finit. 16.* & eo casu pœna abscissionis narium, & amittio dimidiæ partis bonorum reperitur statuta *libr. 60. Basilic. tit. 37. de adulter. cap. qui vitiat, 82.* Alia de stuprante immaturam virginem congerunt Balsamon *ad nemocan. Phocit. tit. 13. cap. 5. 15.* Julius Clarus *§. Stuprum, num. 9.* Grammaticus *de cif. 22.* Gomez *in l. 80. Tauri*, Menochius *de arbit. casu 294.* Salcedo *ad B. Diaz. in praxi cap. 83.* Farinac. *de delict. carnis, quest. 147. ex num. 37.* Suarez *ad leg. Aquil. libr. 2. cap. 3. section. 5.* Harprecht. *in §. item lex, Institut. de publicis judiciis num. 59.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. clausula 5. gloss. 5. part. 2. num. 73.* Elitzus Danza *decis. 107. in addit. ad decis. 22.* Carobius *part. 2. rerum crimin. quest. 75. à num. 29.* vel si ad concipiendum eam ineptam reddiderit. Exasperatur etiam pœna cum tutor pupillam corrumpit, *l. unic. Cod. si quis eam,*

cujus tutor fuerit. Borellus *tom. 3. decis. tit. 6. ad finem*: si servus corruptus dominam, corruptor enim flammis subijcitur, *l. unic. Cod. de mulier. qua se propriis servis.* Tandem pœna augetur, si vis adhibeatur, siquidem stuprator lege Julia de vi publica tenetur, *l. 3. §. preterea, ff. ad leg. Jul. de vi public. l. mariti 29. §. final. ff. ad leg. Jul. de adulter.* Etiam ob stuprum damnati infames manent, quemadmodum & alius judicis publicis damnati, *l. infames 7. ff. de public. judiciis, privantur testimonii dictione, l. 3. §. lege, l. ex eo 18. ff. de testibus.* Nec possunt sibi invicem aliquid testamento relinquere, immò relicta auferuntur tanquam indignis, *l. mulierem 14. l. cum rebus 16. §. 1. ff. de his que ut indigni. l. mila 41. §. 1. ff. de testament. milit.* Vidua etiam intra annum luctus stupro cognita privantur omnibus illis rebus, quas amittunt transeuntes ad secundas nuptias, *novella 39. Inst. cap. 2. §. ultim.* explicat Menochius *de arbit. casu 288. numer. 28.* Que pœna locum habent, si stuprator acculetur intra quinquennium ex die admissi criminis, *di. l. mariti 29. §. hoc quinquennium*; & si cum vidua admissum sit, intra sex menses utiles, *di. l. 29. §. sex mensium.* Stuprum verò violentum intra annum vicissimum accusari potest, *di. l. 21. §. ultim. l. querela 12. Cod. ad leg. Corn. de falsis.* Jure Pontificio stupratori clericus in foro interno imponitur pœnitentia decem annorum, *cap. presbyter, 83. distin.* laicis injungitur pœnitentia septem annorum, *cap. devotam 27. quest. 1. cap. hoc ipsum 33. quest. 2.* In foro externo clericus deponitur, aut pœnâ pecuniariâ damnatur, *cap. si quis clericus, 81. distin. cap. labor 2. quest. 7.* laicus cogitur corruptam ducere, & si pater noluerit dare, eam dotare; & si renuat eam ducere, corporaliter castigatus in monasterium detruditur pœnitentiæ peragenda causâ, ex præsentis textu. Jure nostro Regio approbata est pœna jure civili statuta in *l. 2. tit. 19. part. 7.* Sed generali consuetudine hujus Regni pœna præsentis textus à judicibus secularibus etiam imponitur, ut referunt Gomez *in di. l. 80. Tauri, num. 5.* Julius Clarus *§. Stuprum. Vela de delictis, cap. 31. num. 7.* & condemnatur stuprator pœnis corporalibus in defectum non contracti matrimonii; nam si illud celebret, ab omnibus pœnis sententiâ comprehensis liberatur. & ita rectè pronuntiat Judex secularis: videlicet condemnando in pœnis corporalibus stupratorem in casum matrimonii non contracti: quod facere potest, est judex ecclesiasticus cognoscat de fide data matrimonii contrahendi, quia crimen hoc est mixti fori, ut probant Ansaldo *de juris d. part. 4. tit. 6. cap. 3.* D. Josephus Vela *in cap. 1. de officio ordin. verbo Stuprum.* An verò judex secularis competens sit ad compellendum per carcerem, vel alias pœnas, eum qui fidem dedit matrimonii contrahendi, examinant Sanchez *libr. 1. de matrim. disput. 29. num. 9.* Bobadilla *libr. 2. polit. cap. 18. num. 236.* Bajo *libr. 2. praxis, quest. 3.* Fontanell. *de pactis nupt. claus. 5. gloss. 5. part. 1.*

7. *Traditur de. cidendi ratio.* His suppositis apparet ratio præsentis assertionis; nam cum ob amissionem virginitatis per corruptionem non ita facile possit corrupta invenire maritum, debet stuprator, qui illi damnum intulit, injuriamque irrogavit, eam

eam in uxorem ducere, aut legitime dotare, ut pecunia suppleat defectum virginittatis, ut ita maritum æqualem invenire possit. Et licet hæc electio ducendi, aut dotandi, nullo expresso juris testimonio firmetur; tamen rectè deducitur ex cap. 1. hoc tit. ubi statuitur, ut stuprator casu quo pater virginis eam dare noluerit, teneatur tantum eam dotare; & in hoc cap. 2. jubetur stupratori, ut virginem ducat; aut si eam ducere renuat, corporaliter castigatus detradatur in monasterium pœnitentiæ peragendæ causâ: unde loco hujus pœnæ corporalis usu receptum fuit, ut stuprator dotem constituat. Quomodo autem stuprum probetur, & alia, quæ ad hoc delictum spectant, latius profequitur Analdus ubi supra.

8. Difficul-
tatur
dubi-
tandi
ratio.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta, pro cuius solutione Innocent. in præfenti docet, propter viri delictum virtute consensus tacite præfenti tempore stupri, in ipsa delicti perpetratio virum libertatem amisisse, & quodammodo in hoc matrimonium consensisse. Aliter Ananias in præfenti, num. 3. ait coactionem, de qua hic, non esse præfentiam, seu causativam; & ita libertatem matrimonii non impedire. Sed facilius responderi potest ex traditis in dict. cap. cum locum, discrimen esse constituendum inter merum justum, & injustum; nam licet metus injustè illatus tollat voluntatem, & vitiet matrimonium; tamen metus justus, ut in præfenti adest, ejus valorem non impedit. Nec interest, quod in hoc cap. 2. corporali pœna afficitur, qui virginem, quam stupro decepit, uxorem habere renuit: quod non statuitur in pœnam non contracti matrimonii, sed potius in pœnam illati stupri, ne aliàs cum tanto seductæ mulieris incommodo maneret impunitum; atque ita non quia non duxit, sed quia deduxit, imponitur pœna. Nec obstat quod dicebamus, per deflorationem virginis injuriam inferri non solum illi, verum & ejus parentibus, & ita omnibus satisfaciendum esse. Nam responderetur, quod cum principaliter injuria inferatur virgini, illi satisfaciendum est eam ducendo, aut dotando. Nec obstat secunda difficultas deducta ex dict. cap. 1. hoc tit. cui variè satisfaciunt. Interpretes, dum docent, sæpè conjunctivam pro disjunctiva apponi, l. s. p. de P. S. Sed verius credo ex lege veteri stupratorem virginem seductam ducere, & dotari teneri eo modo, quo viri dotem constituiebant uxoris, hoc est in dotis augmentum aliquid assignando, non verò dotem omninò constituendo. Cum tamen hæc dos uxoris à marito assignanda, hodie non ita necessaria sit, ideo usu receptum est, ut stuprator tantum virginem seductam ducere teneatur, non verò donationem propter nuptias in eam conferre: & rectè potuit usus disjungere, quæ lex divina conjunxerat. Non enim simpliciter Deus iubet utrumque fieri, sed ita iubet, si non dissentiat pater. Si igitur patri permittitur conjuncta separare, multò magis usu talis disjunctio admitti potuit. Quid enim si virgines fiducia legis divinæ licentius peccent? ut Hollandiæ contigisse narrat Grotius lib. 3. manuduct. cap. 35. Nonne hæc justa disjunctio causa erit? Rectè ergo usu forensi receptum est, ut tantum ducere aut dotare teneatur: & si cum stupro contigerit raptus, tenebitur raptor ducere, & dotare, juxta Concilium Tridentinum sess. 24. cap. 6. de reform.

9. Exponitur.

Sed supra traditus obstat textus in can. 14. Concilii Illibert. in illis verbis: *Virgines, quæ virginitatem suam non custodierint, si eosdem qui eas violaverint, acceperint, & invenerint maritos, eo quod solas nuptias violaverint, post unius anni pœnitentiam reconciliari debebunt.* Ex quibus verbis apparet, pœnitentiam injungi virginibus corruptis, etiam nubentibus stupratoribus. Igitur quia licitum non est matrimonium inter seductorem & puellam seductam. Pro cuius difficultatis expolitione sciendum est, primis Ecclesiæ sæculis omninò permissas nuptias non fuisse inter stupratorem, & virginem seductam, sed tantum pœnitentiâ prius injunctâ ad communionem recipi. D. Basilus ad Amphilochoium can. 40. ibi: *Puella qua præter patris sententiam fornicatores sequuta sunt, reconciliatis parentibus videtur res remedium accipere: sed non protinus ad communionem restituatur, sed triennio punientur.* Quo modo canones invicem quodammodo dissidentes Carnotensis componit in epist. 16. missa à Waltero Meldenli Episcopo, in hæc verba: *Litteris vestris per portitorem presentium nuper ad me directis, humilitatem meam consuluit vestra fraternitas, utrum quis habere possit eam mulierem in conjugem, quam prius habuit pellicem: quod idcirco vobis videtur illicitum, quia apud vos hæcenus fuit insolitum. Nunc vero dictis hoc ipsum idcirco venisse in dubium, quod Rogerius Romana Ecclesiæ Legatus hanc consuetudinem Silvanectis asseruit, & hoc posse fieri Beati Augustini sententiâ confirmavit. De quare vobis respondemus, quia super hoc diversas habemus sententias, alias prohibentes, alias remittentes; dicit enim beatus Gregorius in epistola ad Felicem Sicilia Episcopum: *Eam quam aliquis aliquâ illicitâ pollutione maculavit, in conjugium ducere nulli Christianorum vel licet, vel licebit.* Legitur quoque in Concilio Cabilonensi, cap. 24. quia juxta canonicam auctoritatem raptos ad conjugia legitima raptas sibi jure vendicare non possunt. Habemus enim in decreto Hormisdæ Pape, nuptias occultè factas non esse legitimas. Et Papa Evarestus contubernia, non conjugia dicit esse illarum mulierum, quæ non sunt à parentibus tradita, & legibus dotata, & à sacerdotibus solenniter benedicta. Habetur & in Concilio Aquisgranensi habitato: *Qui mulierem raperunt, vel furatus fuerit, aut seduxerit, nunquam eam uxorem habeat. Et in hunc modum plurimarum reperiri possunt. E diverso verò legitimus in decretis Eusebii Pape, cap. 5. Virgines, quæ virginitatem non custodierint, si eosdem qui eas violaverint maritos acceperint, eo quod solas nuptias violaverint, post pœnitentiam unius anni reconciliantur. Dicit quoque B. Augustinus in libro de bono conjugali: *Possè sanè fieri legitimas nuptias ex male conjunctis, honesto postea placito consequente, manifestum est. Quantum ergo mihi videtur, quod quidam Patres concubinas uxores fieri veterunt, honestatem conjugii commendantes, & sedam concubiniatus consuetudinem coercere cupientes, rigorem justitiæ teneri decreverunt. Quod verò alii aliter scripserunt, hoc intelligo, quia intuitu misericordiæ quorundam imbecillitati occurrentes, rigorem canonum temperare maluerunt. In quibus sententiis non alia mihi videtur esse distantia, nisi ea, quam inter se habent iudicium, & misericordiæ, quæ quoties in unum negotium conveniunt, in discretione Rectorum ita consistunt, ut habita consideratione salutis animarum, pro qualitate personarum, pro opportunitate locorū, & temporum, nunc severitas canonum possit exerceri, nunc indulgentia, quibus oportebit, impendi.* De**

can. 14. Concil. Illibert.

his hactenus. De eo, quod monetis ut pro pace vobis impetranda Dominum Regem suo tempore conveniant: secundum Comici sententiam vobis respondeo: Quia opus est huic patrono, quem defensorem paras. Hoc vobis consulo ut conjugium ejus, quod ante factum ratione resistente non laudastis, post factum nec dicto, nec facto inconsulte approbetis: sed commune consilium, & iudicium provincialium Episcoporum. & ceterorum studiosè expectatis, & longanimitè expectetis; & si quid adversi pro amore iustitiæ vobis acciderit: equanimiter supportetis: hoc attendendo, quia non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam, qua revelabitur in vobis. Valete. Unde l'P. Concilii Illiber. accipiendi sunt juxta perfectionem illius sæculi, & antiquam Ecclesiæ disciplinam: sed cum indistinctè matrimonium inter stupratorem, & virginem vitiatam permitti cœpisset, nullà pœnitentiæ factâ mentione, illud stupratori injungit Gregorius in præsentî cap. 2. notavi jam in dict. can. 14.

10. Deinde suprà traditæ assertioni obstat textus in cap. placuit 11. 36. quæst. 2. ubi ex canone 3. Concilii Aquiligranensis ita legitur: Placuit ut hi, qui rapiunt feminas, vel furantur, aut seducunt, eas nullatenus habeant uxores, quamvis cum eis postmodum convenient, aut eas dotaverint, vel nuptialiter cum consensu parentum suorum acceperint. Ex quibus expressè deducitur, seducentem virginem, non solum eam ducere non teneri, verum nec eam in uxorem accipere posse. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, canonem illum procedere in raptore virginis, juxta quæstionem sub qua compilatus est à Gratia-

no; cum enim secundum antiquos Ecclesiæ canones raptor non posset in uxorem accipere virginem raptam, ut probabimus infra in cap. final. de raptoribus, ideo PP. Concilii Aquiligran. in dict. cap. placuit, statuerunt rapientem, seu seducentem virginem, non posse, etiam parentibus consentientibus, eam in uxorem accipere.

Tertio suprà traditæ assertioni opponi potest textus in Can. 6. Concilii Illerdensis, in illis verbis: Qui pœnitenti vidua, vel virgini religiosè vim stupri intulerit, si se ab eo sequestrari noluerit, pariter à communionem, & à Christianorum consortio segregetur: si verò illa, qua vim passâ est, ad sanctam religionem redierit, in illa solum sententiâ excommunicationis teneatur, quousque publice pœniteat. Ubi cum agatur de virgine corrupta, & seducta, nulla imponitur necessitas contrahendi matrimonium cum virgine à se vitata. Igitur non rectè in præsentî asserimus, stupratorem teneri virginem à se corruptam ducere, aut dotare. Pro cuius difficultatis solutione dicendum est, in eo canone agi de femina religiosa, aut in statu pœnitentiæ solennis existente, cum quæ eonnubium non datur, ut de virginibus Deo devotis probavi in cap. 6. qui clerici, vel vovent. de pœnit. in can. 13. Concilii Illiber. Unde cum ratione status religiosi in casu dicti canonis matrimonium celebrari non posset, idè stupratori non injungitur necessitas ducendi uxorem, aut eam dotandi. Accedit, nam in eo textu non agitur de pœna, aut pœnitentiâ injungenda stupratori; sed de pœnitentiâ imponenda virgini religiosa, aut pœnitenti lapsæ.

CAPUT III.

Ex Concilio^a Arelatensi.

SI vir sciens uxorem suam deliquisse, quæ non egerit pœnitentiam, sed permanet in fornicatione, vixerit cum illa, reus erit, & ejus peccati particeps. Quod si mulier dimissa egerit pœnitentiam, & voluerit ad virum suum reverti, debet, sed non semper, recipere peccatricem.

NOTÆ.

I. ^a **A**relatensi. In prima collectione, sub hoc tit. cap. 3. legitur Aurelian. sed in nullo ex Conciliis Aurelianensibus, sive Arelat. hucusque editis reperitur textus hic Carnot. part. 8. Decreti, cap. 243. Gratianus in cap. ego 7. 34. quæst. 1. citant illum ex Hermete in lib. Pastoris mandat. 4. quod verius credo. Hermes, sive Hermas, scripsit librum, quem inscripsit Pastorem, apud veteres celebrem: is liber, quamvis à sancto Hieronymo in lib. 1. de scriptoribus Ecclesiæ, utilis esse dicatur, & nomine scripturæ à Sancto Irenæo lib. 4. cap. 37. citetur, & ab aliis antiquissimis scriptoribus, ut Clemente Alexandrino, & Origene, in testimonium adducatur; tamen illum inter apocrypha scripta rejecit Gelasius in Synodo Romana relata in can. de libellis, 15. dist. & sanctus Hieronymus in Prologo Galeato, & sanctus Athanasius in lib. de decret. Nicæna Synodi, Eusebius lib. 3. histor. cap. 3. Tertul. in lib. de pudicitia, dicunt librum hunc non esse in canone. Quis autem iste Hermes fuerit, non levis

quæstio est: nam Origenes in cap. 16. ad Romanos, Eusebius lib. 3. histor. cap. 3. D. Hieronymus in lib. de scriptor. Eccles. asserunt, hunc esse illum Hermam, quem salutare jubet Apollolus in epist. ad Romanos, cap. 16. cum ait: Salvatore Asynclitum, Pblegontem, Hermam, Anathal. Bibliothecarius de viciis Pontificum, scribit Hermam, sive Hermetem auctorem libri Pastoris, fuisse fratrem sancti Pii Romani Pontificis, & librum appellatum esse Pastorem, quoniam Angelus in habitu Pastoris Hermeti apparuerat, & ut ea scriberet, quæ illi revelaverat, iusserat. Bellarminus de Scriptor. Eccles. sæcul. 1. fol. 48. existimat duos fuisse Hermetes, scripsisseque libros sub nomine Pastoris, sed librum Hermetis fratris Pij citò interivisse; librum verò Prioris Hermetis diutius durasse. & ita credo transcriptum fuisse canonem hunc à Carnotensi, & Gratiano ex illo priori libro Hermetis, quem salutat Apollolus.

COMMEN-